

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет/інститут
Навчально науковий інститут мистецтв**

**Кафедра методики музичного
виховання та диригування**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

Спеціалізація 014.13 Середня освіта (Музичне Мистецтво)

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “4” вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історія вокального мистецтва
Викладач	Молодій Ольга Романівна , заслужена артистка України, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування
Контактні телефони викладача	0503386878 0964062305
E-mail викладачів	mamamela@ukr.net ,
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	4 години

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «**Історія вокального мистецтва**» – одна із важливих дисциплін при підготовці майбутнього педагога-музиканта, вчителя музичного мистецтва, співака-виконавця, викладача постановки голосу, керівника творчих колективів, як у школі так і в позашкільних закладах естетичного виховання. Невід’ємною складовою цього процесу є теоретична частина, оволодіння значним об’ємом знань, здобутих людством на шляху еволюції вокального мистецтва, без яких неможливе розуміння процесу становлення та розвитку співочого голосу.

Зміст дисципліни полягає у висвітленні шляхів еволюції і закономірностей розвитку співу як окремого виду мистецтва в музичній культурі, що формувалася протягом декількох тисячоліть. Шлях перетворень співу від найпростіших форм вокального виконання у минулому до найскладнішого оперного співу на сучасній театральній сцені розглядаємо як історію вокального виконавства.

Еволюція мистецтва співу — це еволюція вокально-виконавських стилів, кожний з яких ґрунтується на власній теорії, яка може не відповідати і навіть заперечувати стиль і теорії попередньої чи наступної епохи. В основі вокально-виконавської практики лежить проблема використання природи співацького голосу відповідно до вимог кожної конкретної епохи. Розкриття цієї проблеми в історичному аспекті пояснює характер звучання співацького голосу і стилістику вокального виконавства відповідно до часу, змін естетичного світогляду суспільства, нових тенденцій у творчості композиторів, пошуку нових технічних та виконавських можливостей, формування стилів та жанрів. Соціальні, національні умови кожної історичної доби визначають ідейну та естетичну направленість мистецтва, співаки завжди є виразниками, носіями певних ідей, а вокальна техніка є засобом вираження цих ідей. Власне, синтез, органічна єдність якостей людини, музиканта - виконавця взагалі, грамотного вокаліста, декламатора,

драматичного актора, визначає співака- митця, і вокальну майстерність як явище.

Вивчення історії вокального мистецтва є ваговою складовою вітчизняної вокальної освіти та підготовки професійного співака та педагога високої кваліфікації.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: розглянути історичні шляхи розвитку та виявити закономірності еволюції співу в музичній культурі Європи та України від найдавнішої доби до сучасності, висвітлити вокально-виконавську ланку історії співацького мистецтва, що є фундаментом вокально-педагогічної науки, поєднує педагогічну практику з музикою тієї чи іншої епохи.

Цілі курсу: основні цілі курсу історії вокального виконавства - розкрити історію вокального виконавства як особливу галузь музичної діяльності; виявити особливості вокально-виконавських стилів у музичній культурі різних епох, закономірності процесу еволюції співацького мистецтва, формування національних вокально-оперних шкіл та співставити їх історію з шляхом розвитку українського вокального мистецтва.

Підготувати майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної музично-педагогічної діяльності, систематизувавши уявлення про стійкі критерії якості співу і співацької майстерності, прийняті у вокальному виконавстві, озброїти майбутніх спеціалістів теоретичними знаннями, що стосуються проведення вокально-хорової роботи через ретроспективний аналіз світових вокальних шкіл.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- Здатність працювати у глобальному інформаційному середовищі з метою пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, використовувати різні форми комунікативних процесів, вільно оперувати професійною термінологією, володіти навичками редагування й перекладу текстів, пов'язаних із фахом. Здатність використовувати професійну літературу, фахові термінологічні словники та допоміжні джерела у процесі; здатність оперувати фаховою термінологією в професійному середовищі.
- Здатність до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, наполегливо досягати поставленої мети та якісно виконувати роботу у професійній музично-педагогічній сфері; вирішувати професійні завдання із застосуванням інформаційних технологій в професійній діяльності викладача музичного мистецтва (за видами); до розуміння еволюції культури та музичного мистецтва та основних тенденцій суспільно-історичного розвитку країни.

- Здатність до підготовки та редагування текстів професійного змісту державною мовою, володіння іноземними мовами.
- Здатність стисло викладати власні судження та відтворювати їх аргументовано і грамотно у письмовій формі; здатність самостійно опрацювати науково-методичну та музикознавчу літературу та застосовувати їх у власній практичній діяльності.
- Здатність використовувати професійно-профільні знання та навички при вихованні та навчанні музикантів, у процесі формування естетичних поглядів, тенденцій та художніх смаків; аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм, уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції з основ музичного мистецтва.
- Здатність розуміти методологію проведення науково-педагогічних досліджень, вміти використовувати різні способи реєстрації наукових фактів, аналізувати та інтерпретувати матеріали спостережень, переводити наукові знання у площину практичного використання.

Фахові компетентності:

- Здатність до перенесення системи фахових знань у площину навчального предмету музичне мистецтво, структурування навчального матеріалу, проектування та організації власної діяльності.
- Здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі.
- Здатність усвідомлювати місце та роль музичної культури у сучасному соціокультурному просторі та здатність аналізувати музичне мистецтво в контексті розвитку інших видів мистецтв, літератури, загального розвитку гуманітарного знання, релігійних, філософських ідей певних історичних періодів.
- Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва; концепцій розвитку музичного мистецтва у виконавській та педагогічній діяльності.
- Здатність використовувати знання теоретичних понять, вчень і теорій освіти як фундаменту для характеристики й аналізу мистецьких явищ і процесів та здатність використовувати мистецько-педагогічний потенціал музичного мистецтва для утвердження гуманістичних цінностей.
- Здатність вирішувати спеціалізовані завдання у галузі хорового та вокального виконавства у ланці середньої освіти в процесі навчання основ теорії і практики вокально-хорової роботи, художньо-творчого розвитку учнів через спів як форму роботи на уроках музичного мистецтва.
- Здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі; демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва.
- Здатність до розуміння основних проблем сучасної мистецької освіти й виконавства в Україні та пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу в закладах мистецької освіти.

Результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати :

- Знання з історії становлення та розвитку різних вокальних шкіл (європейських, вітчизняних); творчий шлях знаних світових та вітчизняних співаків.
- Знання сучасних теоретичних основ вокального мистецтва, теорії художньої культури.
- Знання теоретичного матеріалу з історії вокального мистецтва , вокальну літературу.
- Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою вокального мистецтва; використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення теорії, історії та методики викладання вокального мистецтва.
- Здатність демонструвати глибокі та системні знання у галузі історії національних вокальних шкіл, розуміння принципів їх становлення і розвитку, вміти використовувати ці знання з метою формування художньо-естетичних ідеалів майбутніх учнів.
- Вміння дати теоретичний аналіз етапів розвитку мистецтва співу та впливу на цей процес історичних, соціальних, національних факторів з погляду історії вокального мистецтва.
- Володіння навичками самостійної роботи з фаховою літературою, вокальним репертуаром різних епох, жанрів і стилів для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності.
- Володіння навиком здійснювати змістовний аналіз музичного твору з погляду вокальних завдань, емоційно й цікаво розповідати учням про вокальну музику і виконавців.
- Здатність застосовувати фахові знання та практичні навички у педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі.
- Здатність формувати у майбутніх учнів розуміння ролі видатних співаків, композиторів, діячів вокального мистецтва для виховання доброго музичного смаку та естетичних ідеалів, формування артистичної, сценічної майстерності у професійній діяльності співака.
- Знання основ психології професії вокального виконавця, форм і методів індивідуальної роботи в класі вокалу.
- Вміння аналізувати вокальні твори з музично-теоретичної та вокально-художньої сторін; вміння самостійно здійснювати підбір вокального репертуару відповідно до типу власного голосу чи голосу учня та до актуальних вокальних завдань.
- Володіння усім комплексом знань про історію розвитку вокальних жанрів, формування стилів вокальної музики, особливості національних вокальних шкіл, знань, котрі необхідні для кваліфікованої роботи в школі та вищих навчальних закладах, для ефективного підготовки майбутніх вокалістів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
Практичні заняття	10
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	1	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Вступ. Ведення в тему. Поняття «вокальна школа» - «вокальне мистецтво».	2	1	9
Тема 2. Епоха «bel canto», навчання та виховання співаків в Італії (XVII-XIX ст.).	2	1	9
Тема 3. Шлях розвитку італійської національної вокальної школи та її вплив на розвиток європейського вокального мистецтва. Видатні співаки.	2	1	9
Тема 4. Епоха Верді, вердівсько – веристський стиль в італійській опері. Поняття «еталонного співу».	2	1	9
Тема 5. Становлення французького національного виконавського стилю (XVII-XVIII ст.).	2	1	9
Тема 6. Французькі оперні реформи, становлення жанру великої французької опери. Виконавці.	2	1	9
Тема 7. Особливості німецької школи співу, її витоки та шлях розвитку. Новаторство Р. Вагнера.	2	1	9
Тема 8. Національні джерела українського вокального мистецтва. Жанри, стилі, представники, історія формування вокальної школи.	2	1	9
Тема 9. Музично-драматичний театр в Україні,	2	1	9

формування оперного та камерного жанру вокальної музики. Видатні вітчизняні композитори, камерні та оперні виконавці.			
Тема 10. Сучасне українське національне вокальне мистецтво. Стили, жанри, репрезентатори.	2	1	9
ЗАГ.:	20	10	90

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості. Використовуються методи контролю, які сприяють підвищенню мотивації студентів – майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Методи контролю і самоконтролю спрямовані на перевірку рівня засвоєння студентами теоретичних знань, сформованості вмінь та навичок. Методи усного контролю – індивідуальне чи фронтальне опитування, дискусія, письмового – тестування, контрольна чи самостійна робота, індивідуальні письмові завдання, метод самоконтролю, тощо.</p> <p>Оцінювання проводиться за національною шкалою (від відмінно до незадовільно) та шкалою ЕСТ8 (від А до Г). Сума балів за всіма видами контролю та за всі види навчальної діяльності становить 100 за семестр. Іспит – 50, поточна робота – 30, самостійна робота – 20.</p> <p>Кількість балів за роботу студента під час практичних занять, виконання самостійної роботи залежить від дотримання наступних вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг виконання завдань; якість виконання завдань; самостійність виконання; творчий підхід до виконання завдань; ініціативність у навчальній діяльності.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмові роботи для даної дисципліни застосовуються переважно у вигляді тестових завдань або контрольної роботи. Метою використання даної форми контролю є перевірка якості самостійно засвоєних теоретичних знань з історії вокального виконавства. Частіше застосовується для студентів заочної форми навчання. Кількість балів залежить від кількості завдань цього виду і разом з поточною роботою в класі складає 50 балів за семестр. Форма – за домовленістю з викладачем – від руки, друкована або електронний варіант.</p>
Практичні заняття	<p>Практичні заняття відбуваються після начитки лекційних двох тем. Форма – індивідуальне чи фронтальне усне опитування, дискусія, запитання-відповіді, письмова, контрольна робота по тематиці двох лекцій.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Студент допускається до нього при умові виконання всіх вимог, що</p>

	<p>ставляться до вивчення програмного матеріалу: відповідні знання історії становлення вокальних шкіл, розуміння історичних шляхів розвитку вокального мистецтва, виконаними індивідуальними та самостійними роботами.</p> <p>Поточний контроль на практичних заняттях включає перевірку систематичності виконання студентом різних видів індивідуальних завдань, спрямованих на поглиблення знань, отриманих на лекціях та в процесі самостійної роботи.</p>
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль відбувається таким чином: усне опитування (індивідуальне, фронтальне), тестові або письмові завдання.</p> <p>Форма контролю для даної спеціальності: Іспит – 2 семестр (50 – поточна робота на практичних заняттях, 50 – іспит, разом – 100 балів)</p> <p>Семестрова оцінка відображає сукупну суму балів за відповідь на іспиті та роботу на практичних заняттях.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни «Історія вокального мистецтва» передбачає засвоєння студентами фахових знань щодо історії вокального виконавства, його основних категорій та напрямів (вокальне виконавство, його еволюція, провідні вокальні школи, їх методико-педагогічні особливості, знані виконавці, тенденції розвитку тощо). Проблематика дисципліни побудована з розрахунку послідовного засвоєння і набуття необхідних знань. Відповідно до цього тематичний план курсу відображає становлення та утвердження академічного вокального мистецтва через виокремлення провідних світових вокальних шкіл (італійської, французької, німецької та вітчизняної). При цьому для студентів пропонується вибір для здійснення самостійних завдань, які стимулюють широкі можливості для подальшого професійного зростання, а також наукової тематики курсової роботи та наукових досліджень загалом.

Вивчення даного предмету дасть можливість сформувати принципи вокальної роботи в майбутній практичній діяльності вчителя, диригента хору, співака, вокального педагога, дозволить краще розуміти закономірності творення вокально-виконавських стилів хорової, оперної, камерної музики минулого, вдосконалити художнє мислення, загальний музичний розвиток, і, звичайно, вокальну майстерність майбутнього виконавця та педагога. Крім того, студент має оволодіти вмінням за допомогою засобів вокального мистецтва здійснювати естетичне виховання майбутніх фахівців; розвивати художньо-творчі та вокально-виконавські здібності своїх майбутніх вихованців, їх навички та вміння; освоїти методичні прийоми формування музичних здібностей, естетичних критеріїв та ідеалів, музичних смаків майбутніх вокальних виконавців та загалом, молодого покоління українців.

Курс завершується підведенням підсумків у формі екзамену в усно-письмовій формі, а також за результатами поточного контролю на практичних заняттях, виконанням індивідуальних самостійних завдань, пов'язаних з використанням набутих знань і вмінь, та письмових тестових завдань на контрольних роботах. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку шляхом

виконання індивідуальних самостійних завдань.

У кінцевому результаті, відповідно до поставленої мети, завдань і визначених цілей даної дисципліни, випускник оволодіє комплексом теоретичних знань, які зможе успішно використати у майбутній діяльності вчителя та вокального педагога.

8. Рекомендована література

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): Підручник. - К.: ЗАТ "Віпол", 2007. - 174 с
2. Бандрівська О.К. Науково-методичні праці /статті, рецензії/.- Наукові збірки,- В.6.- ЛДМА.-Львів, 2002,- 148 с.
3. Гнидь Б.П..Історія вокального мистецтва/ Б.П. Гнидь - К., НМАУ, 1997.- 320 с.
4. Голинський М.Т..Спогади /Переди, сл. та передм. С.Д.Козака\ М.Т Голинський .- К.: Молодь, 1993,- 368 с.
5. Голинський М.Т..Спогади /Переди, сл. та передм. С.Д.Козака\ М.Т Голинський .- К.: Молодь, 1993,- 368 с.
6. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття : монографія / Ганна Василівна Карась. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. – 116с.
7. Маланюк І. Голос серця: Автобіографія співачки / Пер. з нім. Алла Ільницька. – Видавництво Collegium musicum, Львів, 2001.
8. Олександрів Б. Йосип Гошуляк: силует співака-артиста. — Нью-Джерсі, США: Свобода. — 1977. — 1–4 лютого.
9. Олександрів Б. «Тебе я в пісні бачу, рідний краю» // Свобода. 1977, 1 лют.; Гарасевич М. На мистецьких вершинах // Нові дні. 1983. № 1.
10. Павлишин С. Історія однієї кар'єри. – Львів, 1994.
11. Черепанин М. В. Музична культура Галичини (друга половина ХІХ - перша половина ХХ ст.) Монографія:./ М.В. Черепанин .- К.: Вежа, 1997.- 328 с.
12. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва. Монографія: Ч.І./ О. Д. Шуляр.-Івано-Франківськ,- Видав. «Плай» ПНУ ім.В.Стефаника, 2010.- 352 с.
13. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва: Монографія.-Ч.ІІ/О. Д. Шуляр,- Івано-Франківськ: Видав. «Плай» ПНУ ім.В.Стефаника, 2012,- 360 с.
14. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського – http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN Soc/%d0%97%20.pdf#gsc.tab=0
15. Гошуляк Йосип Григорович. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=31665
16. А.Моресскі <https://nostradamvs.livejournal.com/284363.html>
17. Гнидь Б.П. Історія вокального мистецтва.
18. https://shron1.chtyvo.org.ua/Hnyd_Bohdan/Istoriia_vokalnoho_mystetstva.pdf
19. Ю. Чекан, "НЕНОРМАТИВНЕ ТІЛО
20. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&mp
21. Невідомий Бортнянський -https://youtu.be/_AfrwJlyndw <https://youtu.be/jkVjdS0nqPg..>
22. Л.Корній. Історія української музики http://artedu.in.ua/Metodychne_zabezpechennia/Kornii-Istoriia-ukrainskoi-muzyky-Chastyna-persha.php

Молодій О.Р.

– доцент кафедри методики музичного виховання та диригування.